

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

7. årgang, nummer 3

Vinter 1996/97

Brede Hovedbygning 1795 - 1806

Et værelse fotograferet af Ole Woldbye. Se anmeldelsen af bogen inde i bladet.

Indhold:

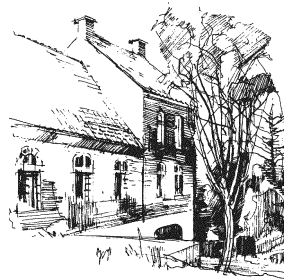
GENERALFORSAMLING den 15. marts 1997	side 3
Messehagler	side 7
Textilforum i Herning	side 10
Fem generationer - beskrevet gennem deres forklæder	side 13
Lone de Hemmer Egeberg	side 17
Strapudemaj og edb	side 18
Selskabet for Kirkelig Kunst	side 19
Københavns Rådhus	side 20
Amagerdragterne - deres historie og brug	side 22
Krone og Skaut	side 23
Broderi med fantasi	side 24
Det danske ægte tæppe	side 24
Brede Hovedbygning	side 26
Oslotur i efterårsferien - uge 42 - 1997	side 27

Temadagen om Japan og om engelsk og fransk broderi har været annonceret i TENEN efterår 1996, men sætternissen må allerede da have været på spil, så stedet var faldet ud:

Fuglevad Vandmølle den 19. januar kl. 13-16.

Adressen er: Møllevej 4, 2800 Lyngby. Det er en sidevej til Skovbrynet lige ved Fuglevad Station, hvor "Grisen" holder. Hvis I er i bil, er der parkering for 5-6 biler ved siden af møllen, øvrige henvises til at parkere på Skovbrynet. Hvis I foretrækker "Grisen", kan I benytte S-tog linie B mod Holte og skifte i Jægersborg. Minuttal fra Jægersborg er 12, 32, 52, og køretid til Fuglevad er 4 min.

Tilmelding så vidt muligt senest 4. januar til Anni Mejdahl, giro 143-0130, pris: 30 kr. Fristen vil være overskredet, når I læser dette; men vi håber, at vi alligevel kan mødes talrigt til en hyggelig eftermiddag. Slå venligst på tråden og sig, hvor mange I kommer. Gæster er velkomne! Der er meget "på tapetet" den dag.

Hanne Frøsig Dalgaard, tlf. 45 88 32 67 *Fuglevad mølle*

Rådhushallen i Køge den 12. marts 1997 kl. 15:

Åbner udstilling af elevarbejder fra FOF-kursus i broderi (hedebo, hardanger mm.). Udstillingen er åben fra torsdag den 13. marts til søndag den 16. marts 1997 kl. 11-16.

Elise Hansen

GENERALFORSAMLING den 15. marts 1997

Dette års generalforsamling kommer til at foregå på Seminariet for Formgivning, Bispegade 5, Nykøbing Falster lørdag den 15. marts kl. 14-16.

Dagsorden i henhold til vedtægternes §9:

1. Valg af dirigent og referent
2. Navneopråb
3. Godkendelse af referat fra sidste generalforsamling
4. Formandens beretning. Skriftlig beretning fra formand + fra eventuelle udvalg bringes i førstkommende medlemsblad efter generalforsamlingen
5. Indkomne forslag, der har betydning for budget
6. Fremlæggelse af revideret regnskab og budget
7. Fastsættelse af kontingent
8. Valg til bestyrelse for 2 år ad gangen
9. Valg af revisor og 2 bestyrelsessuppleanter for 1 år
10. Øvrige indkomne forslag
11. Eventuelt
12. Kulturelt tekstilt indslag

Vedrørende punkt 10 fremsætter bestyrelsen to forslag til vedtægtsændringer:

Forslag 1:

§6 sidste linje ændres til: Ved stemmelighed bortfalder forslaget.

I §6 tilføjes: Stemmelighed ved personvalg medfører omvalg. Hvis dette også resulterer i stemmelighed, foretages valget ved lodtrækning.

§9 ændres til:

Dagsorden for generalforsamlingen:

1. Valg af dirigent
2. Navneopråb
3. Formandens beretning
4. Godkendelse af formandens beretning
5. Indkomne forslag, der har betydning for budget
6. Fremlæggelse af revideret regnskab og budget
7. Fastsættelse af kontingent
8. Valg af bestyrelse for 2 år ad gangen, i lige år vælges 4 bestyrelsesmedlemmer og i ulige år vælges 3 bestyrelsesmedlemmer
9. Valg af revisor og 2 bestyrelsessuppleanter for 1 år
10. Øvrige indkomne forslag
11. Eventuelt
12. Kulturelt tekstilt indslag

Årsberetningen samt det af dirigenten underskrevne referat bringes i førstkommende medlemsblad.

§10 ændres til:

Den daglige ledelse af foreningen varetages af bestyrelsen, som består af 7 medlemmer.

Bestyrelsen vælger selv formand, næstformand, kasserer m. v. samt fastsætter en forretningsorden.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig ved fremmøde af 4 bestyrelsesmedlemmer. I tilfælde af stemmelighed bortfalder forslaget.

Forslag 2:

Som ovenstående, men §9, 3 ændres til:

3. Formandens beretning. Denne har været trykt i medlemsbladet sammen med indkaldelse til generalforsamlingen.

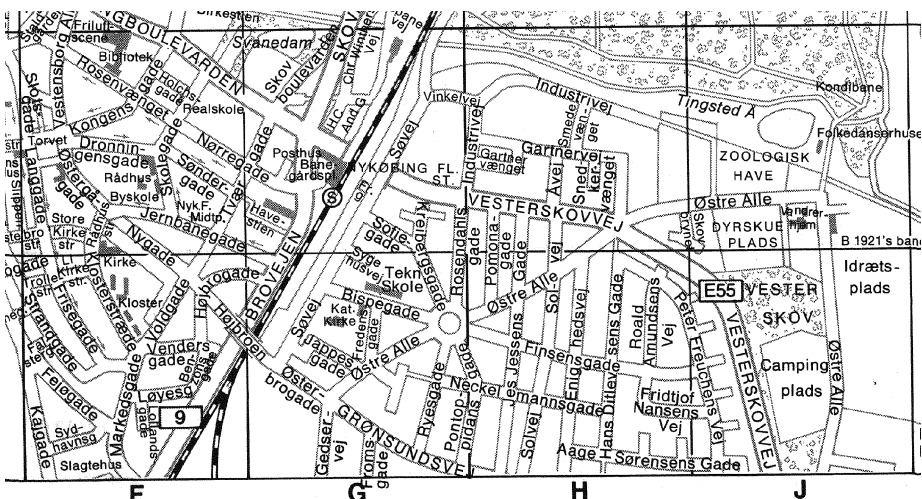
§9 afsluttes sådan: Referatet underskrives af dirigenten og bringes i førstkommande medlemsblad.

Vedrørende punkt 8: På valg er efter tur Susanne Nielsen, Anni Mejdahl og Annet Laursen Skjelsager. Alle modtager genvalg.

Vedrørende punkt 12, kulturelt indslag: Foruden selve mødet skal vi opleve en interessant tekstil-weekend sammen. Falsters Textillaug deltager i arrangementet og bidrager i høj grad til det indholdsrigte program. TENEN's medlemmer i området er for nogles vedkommende dobbelt engagerede gennem de forskellige initiativer.

Programmet er i sin helhed sådan:

Vi håber, at vi denne gang kan få lejlighed til at mødes talrigt fra alle dele af landet. Falster har en meget særpræget historie på tekstilernes område. Vi har derfor lagt mødet over en weekend, så vi kan få lidt mere tid til at arbejde med sagerne, og på billigst mulige vilkår.

Lørdag: Forbindelserne er bekvemme! Se her:

Afgang med regionaltoget fra København H kl. 9.41, ankomst Nykøbing kl. 11.36.

Fra Jylland og Fyn kan benyttes Bus 800: Afgang fra Odense kl. 8.12, evt. 10.12, ankomst Nykøbing F kl. 11.35, evt. 13.35

Bus kl. 8.12 korresponderer med tog fra Aalborg kl. 4.51, Århus 6.26, Fredericia 7.33. Alle afgange sker også 2 timer senere, og da også med forbindelse fra Esbjerg 7.48.

Kl. 12: Vi samles på Seminariet, hvor der står frokost og sodavand på bordet i kantinen. Der er også mulighed for at købe en øl til maden.

Seminariets lærere Hanne Holm og Merete Klitgaard Andersen vil under vores besøg vise os rundt og fortælle om de mange aktiviteter, der sker her i de temmelig nye omgivelser. I sommeren 1995 blev der holdt flyttedag fra Håndarbejdsskolen til Bispegade, til fællesskab med lærerseminariet og med langt rummeligere faciliteter.

Kl. 14-15: GENERALFORSAMLING

Kl. 15: Kaffe med kage.

Kl. 16: Vi bliver hentet med en bus og kører gennem det falsterske landskab omkring Korselitze, det tidligere Classenske Fideikommis, til Stubbekøbing. Byen er en charmerende gammel købstad med god handel og færgefart til Bogø. Vi er i Stubbekøbing gæster hos FALSTERS TEXTILLAUG.

Kl. 19: Til Vandrerhjemmet, hvor vi får middag og overnatter.

Aftenens program er indholdsrigt:

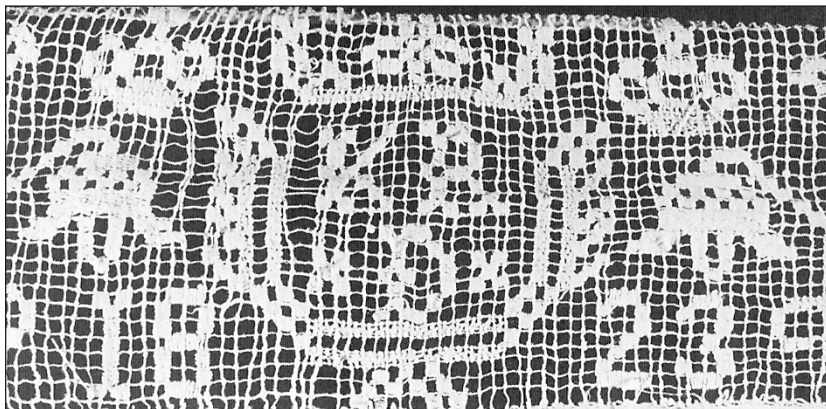
Inge Marie Hansen og Ingeborg Svanholm, håndarbejds lærere uddannet fra Seminariet i Nykøbing: Syskolerne under det falsterske fideikommis. Syskolerne fungerede fra omkring midten af 1800-tallet og ind i vores eget århundrede, så de til dels foregreb husflidsbevægelsen. Foredragsholderne har et stort billedmateriale at støtte sig til fra deres omfattende registrering og interviews med omegnens kvinder, der som børn har fået deres håndarbejdsundervisning på den måde.

Elna Dasseville er væver og medlem af Falsters Textillaugs bestyrelse. Hun vil i fællesskab med Inge Marie Hansen gøre rede for det formidlingsarbejde, der er i stærk vækst i udkanten af Nykøbing: Middelaldercentret. Selve centret er lukket for vinteren, men Elna står for det vigtige frivillige vævearbejde, og Inge Marie er engageret med et produktionsforløb i samarbejde med Arbejdsformidlingen.

Søndag: Morgenmaden på Vandrerhjemmet bliver vores eneste måltid sammen denne dag, inden vi må skilles, så alle kan nå hjem inden aften.

Derefter direkte til Museet "Falsters Minder", hvor Birgit Schytt vil tage imod os til særbesøg. Hun er den mangeårige medarbejder med det daglige ansvar for tekstiler og dragter. Her skal vi studere både dragterne og

interiør samt de særprægede falstersyninger, som blev indsamlet af de kyndige lokalhistorikere Karen Toxværd og Helene Strange i starten af århundredet. Sammen med Elna Mygdal har de beskrevet tingene i Turistforeningens Årbog i 1926, - hvis I skulle have lyst til at gøre forhåndsstudier.

Hjemrejsen kan ske sådan:

Afgang med regionaltog til København kl. 13.07. Ank. København kl. 15.03.

Afgang med bus 800 til Odense kan ske kl. 11.55 og hver time til 19.55
Ank. Odense: kl. 15.30, og hver time til 23.30.

Forbindelser videre fra Odense: ank. Fredericia 16.09, Århus 17.13, Aalborg 18.46, Esbjerg 17.12.

Om denne buslinie kontakt direkte Odense Rutebilstation tlf. 66 11 71 11.

Pris for deltagelse i arrangementet er:

70 kr. for frokost med vand og eftermiddagskaffe med brød. 380 kr. for overnatning på 4-sengs værelse, aftensmad (dog ikke drikkevarer) og morgenmad, bus til Stubbekøbing og retur, foredrag og entré på Falsters Minde.

Ialt 450 kr., som indbetales ved tilmeldingen senest den 15. februar til Anni Mejdahl på giro 143-0130.

Husk at skrive dit telefonnummer på girokortet - det kan jo blive påkrævet, at vi skal kontakte dig, før vi mødes.

Ved generalforsamlingen har kun medlemmer stemmeret, men gæster er velkomne!

Kontaktperson: Hanne Frøsig Dalgaard, tlf. 45 88 32 67.

Messehagler

Jeg er blevet bedt om at fortælle om min produktion af messehagler. Det begyndte i 1987 med at min lokale kirke, Brønshøj Kirke, hvor jeg tidligere har været medlem af menighedsrådet, ønskede at anskaffe en rød hagel og bad mig om at undersøge markedet for messehagler. Da vores kirke er den ældste bygning over jorden i København, mere end 800 år gammel, syntes jeg, at den skulle have en hagel, der i materialer og design kunne udstråle gedigenhed og være i harmoni med kirkebygningen. Min undersøgelse endte med det nedslående resultat, at jeg ikke kunne finde noget, som jeg kunne anbefale.

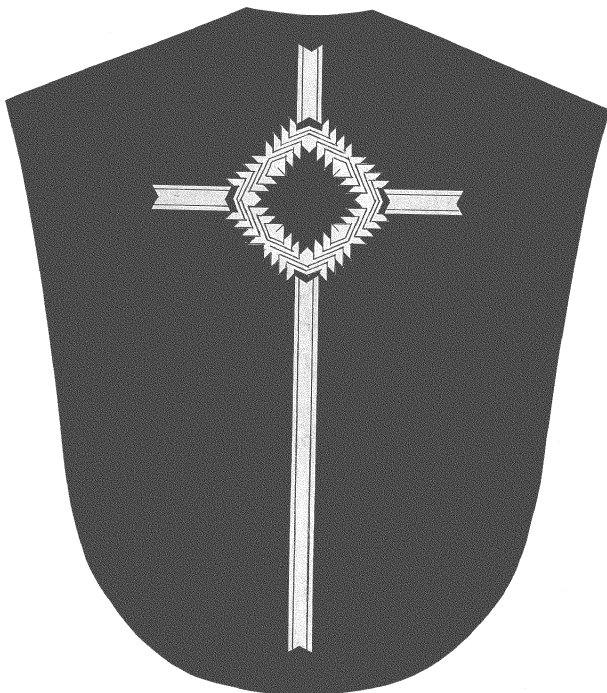
I stedet modnedes ideen om, at jeg måske selv skulle påtage mig

opgaven. Det var godt nok et stort spring fra at væve stoffer til folkedragter, som jeg havde gjort i en år-række, til messehagler, men det var samtidig en stor faglig udfordring.

I idéfasen blev det fastlagt, at haglen skulle væves i damask-teknik på en silkekæde med islæt i uld. En af pointerne skulle være, at kvaliteten var selv bærende således, at den ikke skulle fores, og man kunne udnytte den smukke bagside som en særlig effekt. Et foret på en messehagel kan være vanskeligt at styre, da det er en stor flade uden fæstepunkter, og der sker nemt det, at foret enten drypper eller trækker sig skævt i forhold til yderstoffet. Ved at lade stoffets egen bagside komme til syne langs messehaglens kant opnås en flot helhed, og effekten af damaskvævningsens positiv / negativ virkning bliver en del af formgivningen.

Lidt historie: Efter reformationen i 1536 udarbejdede kongeriget nye retningslinier for kirken i Danmark, og i kirkeordinansen fra samme år står der, at præsten skulle bære vanlige messeklæder. Det betød, at præsten over sin sorte kjole, som var en almindelig verdslig dragt med tilhørende pibekrave, ved de kirkelige handlinger skulle bære messeskjorte og messehagel.

Skiftende tider og opfattelser har dikteret brugen og udseendet af messehagler. Indenfor de seneste 40-50 år, i takt med

det omfattende kirkebyggeri, er der opstået en positiv interesse for haglerne. Der er et ønske om at forny og om at tilføre gudstjenesten visuel effekt og tydeliggøre kirkeårets gang ved at anvende de liturgiske farver. Mange kirker har i dag fire messehagler, en hvid, en grøn, en violet og en rød. Disse farver dækker kirkeåret. Den hvide på Kristi festdage som jul, hellig tre konger og påske. Den grønne i trinitatis tiden, som er vækstperioden forår, sommer og efterår, uden særlige festdage. Den violette bruges i faste- og adventstiden symboliserende bod, lidelse og eftertanke. Den røde bruges kun få gange i løbet af året, nemlig 2. juledag, 1. og 2. pinsedag og evt. Allehelgens dag, symboliserende blod, ild og kærlighed.

Brønshøj

I 1960'erne blev Brønshøj Kirke restaureret, og samtidig blev der anskaffet tre nye messehagler udført af væverne Kirsten og John Becker. Når der kun blev anskaffet den violette, grønne og hvide, var det med begrundelsen, at den røde bruges så sjældent og de få dage om året kunne præsten godt slide lidt mere på den gamle hagel, som havde været i brug siden 1940'erne. Det var en velkendt og veltjent model - skjoldformet, i vinrød fløjls med guldgalloner. I slutningen af 80'erne ønskede menighedsrådet at udskifte den, og jeg fik opgaven.

Farven lå fast - rød - men ikke nuancen, formen og motivet. Jeg udførte væveprøver og lavede skitseforslag i stout i fuld størrelse. Der blev holdt møder med menighedsrådet, og da vævningen var kommet i gang, kom de på værk-

stedsbesøg. Resultatet blev klassisk, rød uld som bund og hvid silke til motivet, på ryggen et græsk kors, og 3 mindre kors på forsiden samt med små kors langs sidekanten. Netop de små kors får deres særlige effekt ved damaskteknikken. De ses også som røde kors på haglens hvide silkebagside. Det har selvfølgelig glædet mig, at jeg i min daglige færden stadig møder mennesker, som fortæller, at de glæder

sig over at se min messehagel til gudstjenesten.

Samarbejde

Jeg kom først videre med mit koncept til messehagler nogle år senere, da jeg mødte formgiveren Ellen Malmer. Hun havde hverken kendskab til messehagler eller menighedsråd, men havde til gengæld en bestilling til Hellig Kors Kirke i København. Vi slog talenterne sammen og har indtil i dag udført 8 messehagler. Vores samarbejde fungerer godt. Vi respekterer hinandens områder, og vi kan gå ind og diskutere hinandens problemer. Det er accepteret, at jeg som håndværker kan give min mening til kende om designet og Ellen tilsvarende om vævningen. Seneste resultat af samarbejdet, den sidste af

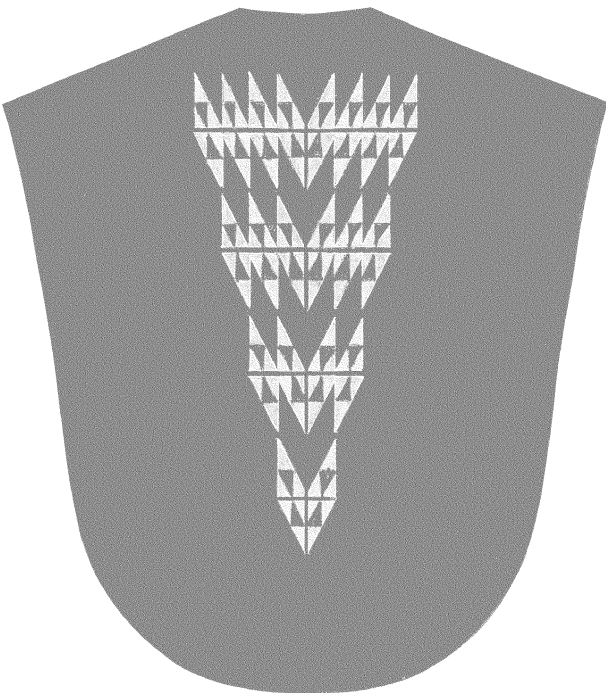
fire hagler, blev afleveret til Værløse Kirke den 3. november 1996.

Det har været en ønskeopgave at få lov at udføre alle fire hagler til den samme kirke. Hver kirke har sit særpræg, som man må tage stilling til og indarbejde i formgivningen. Værløse Kirke er ny og moderne med store vinduer og flot lysindfald. Alterudsmykningen er en stor keramisk vægdekoration i dæmpede farver udført af Tue Poulsen. Vi har i vores arbejde søgt at understøtte farver og motiver i alterudsmykningen, således at de forskellige elementer i kirkerummet stadig opleves som en helhed.

Det har også været lærerigt at have kontakt med det samme menighedsråd gennem flere år. Forslag og skitser har været lagt frem til debat i menighedsrådet, og efterfølgende har rådet været på besøg på vævestuen, så de har fulgt processen på nært hold. Hver af haglerne er blevet taget i brug ved en festlig gudstjeneste og efterfølgende kirkekaffe, hvor haglerne er blevet vist frem, og hvor vi har fortalt om tilblivelsen og svaret på spørgsmål.

At få opgaver

Når en kirke ønsker en eller flere nye messehagler, indbyder menighedsrådet som regel et antal vævere og formgivere til at vise, hvad de tidligere har lavet. Ikke så sjældent bliver det klart, at nogle af medlemmerne har en særlig interesse for hagler og kender markedet, eller har været på besøg i andre kirker for at orientere sig. Præsen-

tationsrunden ender næsten altid med, at menighedsrådet vælger én af de indbudte og beder vedkommende om at påtage sig opgaven.

Derefter aftales betingelserne: Frist for aflevering af skitseforslag, fastsættelse af en evt. drøftelse med menighedsrådet om motiv og design, fastsættelse af afleveringsdagen af den færdige hagel og endelig prisen. På dette marked gælder det ikke kun om hvor god man er til sit håndværk, om man ved alt hvad der er værd at vide om garner, trådtæthed og bindinger, man skal også kunne samarbejde med sine kunder. Når man skal afsætte messehagler, er det ikke kun præsten som skal overbevises om form og farver i et nyt stykke arbejdstøj, nej kunden er det samlede menighedsråd, som kan bestå af over 20 personer. Det kan være en stor udfordring at håndtere en så sammensat kundekreds med så forskellige idéer om, hvad en rigtig messehagel er. Hvor dominerende skal den være i gudstjenesten, skal den være med til at understrege handlingen eller skal den - så at sige - komme ind med præsten. Hvor ny og moderne skal den være, og

hvilke symboler skal den bære, eller ønsker man blot et latinersk som på de veltjente fløjlsdagler? Mulighederne er mange, og i samspillet med menighedsrådsmedlemmerne skal man ikke undervurdere den betydning, som anskaffelsen af en ny messehagel har for et menighedsråd. Man skal være forberedt på, at der forestår mange diskussioner og mange ændringsforslag, før alle i menighedsrådet er tilfredse. Til gengæld er det muligt at få vor kristendom og livsopfattelse samt hele den årtusindgamle tradition for symboler diskuteret og indarbejdet i den nye messehagel. Disse diskussioner er af uvurderlig betydning for det endelige resultat. Menighedsrådene har en svær opgave og et stort ansvar. Der er mange hensyn at tage, når den rigtige hagel skal vælges. Den skal være en fryd at se på. Den skal passe til kirken og samtidig være præstens arbejdstøj. Derfor skal den være let at bære ovenpå den tunge præstekjole, let at få af og på og let at vedligeholde. Glæden er stor både i menighedsrådet og hos Ellen og mig, når et tvivlende medlem ved indvielsen udtrykker sin ufor-

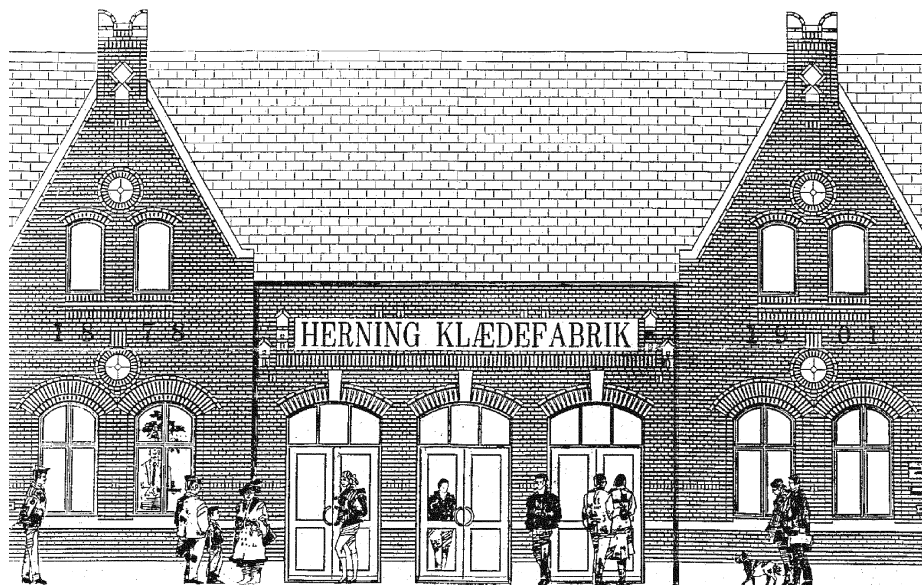
Textilforum i Herning

I sommeren 1996 åbnede Textilforum i den tidligere Herning Klædefabrik. I den forbindelse var der omtale i såvel dagspressen som fagblade - med andre ord, eksistensen af Textilforum må være kendt af hovedparten af TENEN's læsere. I efterårsferien fik jeg selv lejlighed til at besøge museet, hvis erklære-

de formål er at levendegøre forskellige sider af tekstilfremstilling før og nu, lokalt og globalt.

Og lad det være sagt med det samme: Textilforum er et sted, som alle fagidioter jævnlgt bør opsøge!

Vi ved, at danske museer har bjerge af tekstiler, men hovedparten af dem er bag lås og slå, på ma-

gasin, i papkasser og syrefrit silkepapir. Kun forsvindende lidt er udstillet. Et besøg på et typisk dansk provinsmuseum betyder ofte, at man går sulten derfra: Hvor var tekstilerne henne? - eller hvorfor så hjælpeløst udstillet? Men nu kan man få stillet den værste sult i Herning. Herligt!

Det første, man møder i den smukt restaurerede klædefabrik, er det gamle håndvæveri fra Høsterkøb. Et møde jeg så frem til med spænding, fordi jeg i 1993 besøgte Kåre Lindelof, hvilket resulterede i en artikel trykt i TENEN, efterår 1993. Jeg havde svært ved at forestille mig Kåre Lindelofs værksted på museum. De hvidkalkede mure, spindelvævet i loftet og lyset, der faldt ind ad de smårude-vinduer, kunne man jo ikke tage med på museum. Egentlig var jeg forberedt på en oplevelse, der svarer til den, Martin A. Hansen har beskrevet i "Tanker i en skorsten". Som dreng spiste han blommer og

drak skummetmælk en hed sommerdag på Pebringegården ved Kårise. Som voksen genså han gården - eller var det bare en død skal - på Frilandsmuseet ved Lyngby. Med den historie i bagehovedet var jeg forberedt på lidt af hvert.

Faktisk er det lykkedes at etablere en værkstedsstemning på museet; men stemningen har dog intet at gøre med min erindring om Kåre Lindelof og Høsterkøb. En af vævene er opstillet, og der væves Beiderwandtæpper af Steen Ansbjerg, der tidligere var ansat på Herning Klædefabrik. Han har skabt sin egen stemning og atmosfære med de gamle redskaber og genstande fra Høsterkøb. Bøger, væveprøver, patrontegninger og fotos ligger fremme, så den nysgerrige kan nærlæse. Det er ikke pænt og ordnet som på et museum, men har lidt af værkstedets tilfældighed over sig. På museets øvrige udstillinger sporer jeg også en mere fri og levende udstillingsform - en form,

der peger lidt i retning af studie-samling, - kun dragtstillingen vises i monter. F. eks. er den tidligere spinderihal nærmest pakket med et utal af bolstre og olmerdugsdyner. Hvor tit har man lejlighed til at se så mange dyner på en gang? Og i et tilstødende lokale lå der en stak ringbind med endnu flere prøver på olmerdug. Kort sagt: En mangfoldighed af striber at gå på opdagelse i.

Textilforum satser på skiftende udstillinger og en stor variation i disse. Da jeg besøgte museet, kunne man bl. a. opleve kniplinger, en plancheudstilling om bomuldsproduktion, tøj syet i økologisk bomuld samt en udstilling med tekstiler syet af Cuna indianerne. Sidstnævnte udstilling kom dog ikke rigtig til sin ret i et hjørne af den store spinderihal. I fabrikkens tidligere kedelhus vistes damaskduge fra Georg Jensen i Kolding - både nye og ældre modeller, fra det fineste hør produceret omkring århundredskiftet til en usædvanlig grov og rustik, men også meget smuk dug tegnet af John Becker i 1960'erne. Selvfølgelig var virksomhedens helt nye design også repræsenteret.

Når man går rundt på Textilforum, fornemmer man, at der er en tæt dialog med den omliggende tekstilindustri. Vi befinder os i "Uldjydland", hvor kunst, kultur og industri altid har været sammenvævet, hvad der også gør sig gældende på de i øvrigt spændende kunstmuseer i Herning, men det er nogle forhold, man ikke finder på tilsvarende måde andre steder i landet, og derfor oplever meget intenst, når man ikke har bopæl i området. Jeg fornemmer, at Textil-

forum har indgået ægteskab (sponsorpenge?) med Egetæpper - i hvert fald var der et utal af tuftede tæpper med den specielle, men let genkendelige stoftrykteknik, som Egetæpper efterhånden må have arbejdet med i et par årtier.

Det bedste og sjoveste tæppe lå på et langt gangareal. På dette tæppe havde man overført kjolerne hørende til den påklædningsdukke, som Marie-kiks lancerede engang i 1930'erne. Og prikkerne i tæppet viste sig ved nærmere øjesyn at være Marie-kiks!

Jeg indledte med at skrive, at Textilforum lige er sagen for fagidioter, men om museet også appellerer bredt og folkeligt, synes jeg er sværere at svare på. Udstillingerne er stort set befriet for pædagogisk indpakning - her er det tekstilerne, der taler, og det betyder, at den forudsætningsløse måske lades lidt i stikken.

Når dette blad læses, og frem til den 27. februar, vises udstillingen Barbie - legen med moden, og den udstilling skal nok virke som en magnet på piger i alle aldre.

Susanne Nielsen

Textilforum, Vestergade 20, 7400 Herning, tlf. 97122980. Åben mandag-torsdag 10-17, lørdag og søndag 11-17, fredag lukket.

Fem generationer - beskrevet gennem deres forklæder

En høj flot dag i oktober 1996 besøgte jeg Elsebeth Berg Olsen på Baalhougård i Søster Svenstrup for at se hendes store samling af tekstiler, herunder omkring 50 forklæder. Registreringerne skal indgå i TENEN's forklædeprojekt, men jeg fik lyst til at præsentere Elsebeth og hendes familie som et eksempel på, hvad forklæder kan fortælle om kvinders historie. For øvrigt er hun blevet medlem af vores forening, så I vil selv kunne stille yderligere spørgsmål til hende.

Elsebeth Mogensen er født i Osted i 1929 og har levet det meste

af sit liv på Midtsjælland. I 1954 blev hun gift med Henry Berg Olsen og flyttede til hans fødegård Baalhougård nær Viby S. Hendes mor hed Astrid Boelt Mogensen, f. Boelt Hansen i 1893, og mormoderen hed Hanne Hansen. Hun var født i 1867 og blev o. 1889 gift med Hans Peder Hansen, der havde en landsbysmedie ved Osted. Elsebeths farfar Lars Mogensen var ligeledes smed på det sted, hvor nu Risø ligger, og hendes far Jens Christian Mogensen kom som smedsvend til Hans Peder Hansen, hvor han traf Elsebeths mor. Jens

Hans Peder og Hanne Hansen med børn foran Skovholm smedje ved århundredskiftet.

Christian og Astrid blev gift i 1921 og startede i 1923 mekanikerværksted i Osted overfor kroen. Værkstedet ligger der endnu, og det er her, Elsebeth er vokset op.

De ældste forklæder i samlingen er fra mormoderen, der var dygtig til at sy og brodere. Det fineste er et søndagsforklæde med festoner og indsatte borter af feston, faconen er med smæk og seler. Det må være fra slutningen af 1800-tallet. Der er også mange andre broderier fra hendes hånd i samlingen. Andre af hendes smalle pynteforklæder har overlevet i omsyet tilstand, for man tog vare på tekstilerne i familien og havde stor nytte af dem under 2. verdenskrig, hvor der var knaphed på alt.

Interessen for tekstiler gik i arv til datteren Astrid, som har syet og broderet adskillige forklæder til sig selv. Der er lange, smalle serveringsforklæder uden smæk, men med hæklet kant forneden og et med broderede tunger i siderne. Et særlig fint forklæde brugte hun altid til jul og når der kom gæster, det har en smæk med V-udskæring og seler. Til hendes tre døtre Inga (f. 1921), Agni (f. 1927) og Elsebeth (f. 1929) blev der naturligvis også syet meget tøj, herunder forklæder, og en del børneforklæder i forskellige størrelser er bevaret. De fleste er i stribet bomuldsstof i "spencerfacon" med overfald på ryggen og bindebånd. Nogle har forstykke ud i et, andre er skåret over i taljen med et let rynket skørt tilsat. Det er også et lille søndagsforklæde i hvid batist med broderede blomster ved den ene skulder. Det har tilhørt Agni, men søstrene havde nogle mage til. Altid havde

man forklæde på i 1920'erne og '30'erne, og fra de to ældste piger er der en ternet kjole med forklæde over i samme stof, alt naturligvis hjemmesyet. Et foto af Agni og El-

Elsebeth og Agni sammen med fire legekammerater i 1932.

sebeth med fire legekammerater viser, at de to søstre havde forklæde på, når de var ude at lege, mens ingen af kammeraterne havde det. Deres forklæder svarer ganske til dem, som Elsebeth stadig gemmer.

Håndarbejde var der stor interesse for i hjemmet, og de tre søstre var alle glade for at sy, men Elsebeth så dårligt og havde derfor svært ved tællesyning. Når hun selv kunne tegne mønstre til kontursting gik det bedre, for det skulle ikke være nøjagtigt på samme måde. Dengang var der ingen, der tænkte på at hun skulle have briller, det fik hun først som 15-årig, da konen i den familie, hvor hun havde plads, fik hende til at gå til optiker og øjenlæge.

Begge forældre var meget optaget af friskolebevægelsen, og de var på kift med i bestyrelsen for Osted Fri- og Efterskole, hvor de tre søstre gik. Der var interesse for håndarbejde, og i skolen fik man prøvekasser fra Højskolernes Håndarbejde, hvorfra man selv kun-

ne vælge, hvad man ville sy. Forældrene skulle selv betale materialerne, ligesom de også betalte skolebøgerne. Der var dog bestemte ting, man skulle lave, eksempelvis en håndarbejdspose af bomuldsjva og et pudebetræk med zig zag hulsøm.

Gudrun Andresen, som jo viede en stor del af sit liv til undervisning i broderi, var også født i Osted, og hendes far, Valdemar Hansen var med til at starte friskolen der.

Elsebeth kunne godt lide at sy og kunne altid få hjælp hjemme, hvis det kneb. I skolen havde de en ung lærerinde til håndarbejde og hun var meget god, men hun favoriserede de dygtige. Elsebeth kunne ikke lide at strikke hos hende, for hun kom altid til at stå i bageste række.

En af søstrene skulle altid være hjemme og hjælpe til med pasning af benzintanken ved værkstedet, og der var et par svende og en smed, der også spiste med.

Efter skolen kom alle tre søstre efter tur ud at tjene, og da det var under krigen, fik de god brug for hjemmets lagre af tekstiler. Der skulle nemlig bruges mange forklæder, og dem medbragte man selv. Inga var som den ældste ude at tjene i slutningen af 1930'erne, og der blev til hende syet en hel stabel forklæder af nyt stof; på det tidspunkt kunne man endnu købe meget kønt ensfarvet eller ternet og stribet bomuldsstof. Et af hendes forklæder er bevaret, det er grønt med ternede borter og en lille trekant foran til at fæstne på blusen med en sikkerhedsnål.

Under krigen var det gardiner og mormoderens gamle kitler, der blev syet om, og mange gode gamle lagner endte også deres dage under vareknapheden. Nabokonerne kunne ligefrem prale af, hvor mange bleer de havde fået ud af et fint gammelt blødt sengetæppe. Et "skrubforklæde" til gulvvask og lignende blev syet af farfaderens gamle smedeskjorte af blåt stof med "mælkedrengestriber". Også mormoderens pynteforklæder i fint hvidt stof som batist måtte i brug igen. De lange smalle stykker kunne snildt klippes over til to små nette serveringsforklæder og forsynes med ny linning og bindebånd. Og serveringsforklæder brugtes hver gang, der var selskabelighed på gården, hvor man tjente, eller på nabogårdene; det var da helt almindeligt, at den unge pige blev lånt ud for at assistere ved serveringen. Til opgaver der krævede særlig god hygiejne, f.eks. barsels-hjælp og slagtning, havde man hvide kitler, som kunne gå i hedvask.

Alle tre piger var efter tur på Rødding Højskole, og de to ældste var som 2. års elever på Snoghøj, hvor de lærte håndgerning hos Solvej Bording. Senere lærte de kjolesyning i Haslev, og de kom også til at bruge deres uddannelser som lærerinder i håndgerning på Osted Efterskole og på aftenskolehold. Inga tog også vævekurser, og har vævet fire af de forklæder, som stadig gemmes. Andre hjemmevævede stykker har søstrene fået de steder, de tjente.

Husholdning lærte de naturligvis også, og Elsebeth var i 1953 på Ankerhus i Sorø. Her brugte man køkkenforklæder af samme snit

Elevbillede fra Ankerhus Husholdningsskole 1953. Kjolerne skulle være lyseblå og forklæderne hvide. Pigen med det ternede forklæde er fra Slesvig.

som sygeplejerskernes og derunder blå kjoler. De fleste af hendes forklæder var fra søstrene, og syet under krigen af gammelt materiale, men de holder endnu.

Så blev Elsebeth forlovet og gift, og kom til at stå i spidsen for en stor husholdning med karle og en pige. Forklæderne fulgte hende som uundværlig arbejdsdragt, og hun holdt dengang som nu meget af at sy pæne forklæder. Ofte har hun givet dem væk til familie og venner, også til mændene, for mange af dem går også i køkkenet og vil ikke undvære et forklæde.

I 1948 havde hun lært kjolesyning på Odense Fagskole, og den uddannelse har hun brugt, da hun senere underviste børn i håndarbejde og folkedans. Til de afsluttede opvisninger i folkedans syede

hun dragterne sammen med mødrene. Da hun underviste børn i madlavning forlangte hun, at de mødte med forklæde, og det havde de ikke noget imod, heller ikke drengene.

Hendes datter Hannah (f. 1956) fik naturligvis fine små forklæder med hjerteformet lomme og lidser og kanter, men da hun skulle i skole, sagde søsteren, at der kunne Elsebeth altså ikke give hende forklæde på! På det tidspunkt var de gået af brug udenfor hjemmet, men i køkkenet brugtes de naturligvis stadig som de praktiske stykker, de jo er.

I dag er det børnebørnene, der får syet små forklæder, og de bruger dem som en hel selvfølgelig ting, når de besøger mormor. Og når de sammen er på bedsteforæl-

dre-børnebørn kurser på højskoler i efterårsferien, spørger børnene efter deres forklæder, for alle skal hjælpe til i køkkenet 3 - 4 gange i løbet af opholdet.

Venner og bekendte er glade for at få et forklæde i stedet for en blomst, og Elsebeth har til stadighed stabler liggende til kommende

lejligheder. Selv får hun også et foræret i ny og næ, bl.a. nogle hæk-lede som beboerne på et plejehjem havde lavet. De "tager ikke så godt af" og kan ikke udkonkurrere de gamle, prøvede modeller syet af bomuld eller hør.

Lone de Hemmer Egeberg

Præsentation af bestyrelsen:

Lone de Hemmer Egeberg

Interessen for håndarbejde har jeg altid haft, og skiftende håndarbejds lærerinder har ikke formået at spolere fornøjelsen, skønt "Trille" på Lyngby Statsskole gjorde sit bedste. Det må have været i slutningen af halvtredserne, eftersom jeg er født i 1947.

Mit professionelle liv med tekstiler startede i 1970, hvor jeg som nyuddannet bibliotekar blev ansat på Kunstindustrimuseets Bibliotek og hurtigt gjorde tekstiler til mit speciale. Dengang var der mange vidende og spændende tekstilfolk blandt lånerne, og en af dem, Ingeborg Cock-Clausen, fortalte mig en dag i 1972, at der på et universitetsinstitut ude i Brede skulle være en forelæsningsrække om tekstiltilvirkning. Læreren var Ole Højrup fra Nationalmuseet, som jeg kendte fra hans bog om Landbokvinden. Jeg er endnu i dag Ingeborg taknemmelig for, at hun introducerede mig til faget europæisk etnologi, som jeg begyndte at læse sideløbende med mit arbejde og afsluttede i 1990. Kvindearbejde og kvindeliv hørte vi nu ikke så meget om siden hen i studiet, så jeg sup-

plerede med et bifag i kvindestudier og blev derved cand.mag.

På Kunstindustrimuseet var 1970'erne udstillingernes årti. Både det nye og spændende i dansk kunsthåndværk og også de mere traditionelle håndværksteknikker og muligheder blev vist. Jeg kom til at stå for Ingeborg Mule Henningsens meget smukke udstilling af plantefarvede garner. Hun arrangerede den selv med sin sikre sans for farver, og jeg lavede plakater og folder.

Fra udstillingen Spind og Tvind, Kunstindustrimuseet 1975.

I 1975 lavede jeg sammen med Lise Warburg udstillingen Spind og Tvind, der fortalte om materialer og teknikker. Vi havde får i Grønnegården og så mange aktiviteter,

at museet næsten blev trampet ned. Udstillingen blev lavet i samarbejde med Herning Museum, og senere vist der og på en række andre museer. Min sidste udstilling var i 1991 af museets samling af mønsterbøger fra perioden 1527 - 1860, et emne der vil være TENEN's læsere bekendt.

Nu, hvor jeg er holdt op på Kunstindustrimuseet, er jeg meget glad for den inspiration og de kontakter, arbejdet i TENEN giver mig. Jeg arbejder nu free-lance med udstillinger, foredrag og artikler, i øjeblikket på Museet Færggården i Jægerspris.

Billede af Lone er i forrige nummer af bladet

“Strapudemaj” og edb

I løbet af det sidste par år har jeg kopieret en rejsetaske (museumsstykke fra DSB's museum i København) og en pude, som er afbildet i en ICA-broderebog fra Sverige (Museet i Gränna). Begge motiver var lokomotiver, det ene indrammet af en blomsterkrans. Da det er meget svært at tælle arbejderne op, og især svært at sy med en rejsetaske foran på bordet, havde jeg spekuleret meget over at finde en genvej til at få stingene farvesorteret og kopieret ud på papir. Rejsetasken blev farvekopieret og forstørret, hvilket var ret dyrt. Også billedet i broderebogen blev forstørret op.

Da syningen var overstået, skrev jeg til VIDENSKABSbutikKEN på DTU: Hjælp mig!! Opgaven blev godkendt som studieopgave og fik titlen “Registrering og udskrivning af korsstingsbroderi ved hjælp af billedbehandling”. I begyndelsen af september i år, efter to års venten, blev jeg indkaldt af videnskabsbutikken på Københavns Universitet til møde med en studievejleder og tre studerende fra datalogstudiet. Strapudemaj, små

og store stykker, garner, stramajbund, farvekort m.v. blev medbragt.

Tre unge mandlige studerende ville høre nærmere om opgaven, og studievejlederen sagde efter en times møde til dem, at det var reelt anvendt matematik. Selv fortalte jeg om diverse kendte kunstnere, der havde tegnet motiver og nævnte bl.a. Mogens Koch. Den ene af de studerende udbrød: “Det er min farfar!” Derefter blev en gensidig kontrakt mellem mig og universitetet underskrevet. I Universitetsavisen den 31. okt. 1996 blev der bragt en helsides omtale af projektet. Titlen var “Vidensformidling giver point på studiet”. De studerende pointerede, at det for dem var vigtigt at arbejde med en “rigtig” praktisk opgave, da alle andre opgaver på studiet er konstruerede af lærerne. Nu venter jeg spændt på resultatet. Jeg ser en fremtidig registrering af private, firmaejede og museumsejede arbejder som en virkelig mulighed, hvis opgaven giver gode tilbagemeldinger. Ikke mindst vil man kunne registrere på de museer, der har adgang til det foreslå-

ede maskinel. Det skulle gerne være hurtigt og præcist.

Det ville være rart at kunne registrere alle de mange tæpper, der er syet til brug i kirkerne, især de,

der er syet på papirbund, inden de er smuldret væk. Er der blandt TENEN's medlemmer interesse for at gå videre med denne registrering?

Hanne Høeg, Fredensborg.

Foto: Annet Laursen Skjelsager

Besøg i "Selskabet for Kirkelig Kunst"

På en meget smuk efterårsdag den 4. oktober mødte ca. 15 medlemmer af TENEN op i "Selskabet for Kirkelig Kunst". Vi var inviteret til at se hvor nogle af de ypperste kirkelige tekstiler bliver til.

Selskabet har til huse i København på en meget spændende adresse: Frederiksholms Kanal 28G, der er næsten nede ved havnen i en lille smøge mellem den gamle Hestgardekaserne og Materialgården. Et smukt, gult bindingsværkshus - vistnok tidligere

staldmesterbolig - indeholdende forgang med trappe op, et rum og kontor. Ovenpå et rum i husets længde = systue. Øverst under det høje tag ligeledes et rum til tilskæring og opbevaring. Der er et diminitivt køkken under trappen og toilet bagved.

Lillian Damgaard Christiansen, der er daglig leder, fortalte i korte træk Selskabets historie fra oprettelsen i 1927 som en privat, selvejende statsstøttet institution. Hun fortalte desuden, at staben be-

står af to uddannede håndarbejds-personer og en praktikant. Selv tager hun sig af det kontormæssige, rådgiver og forhandler med kunder.

På systuen var den ene af medarbejderne ved at tilskære en messehagel af et fornemt stykke Georg Jensen stof fra Damaskvæveriet i Kolding. Den anden broderede store bogstaver i ganske tætte kontursting på ryggen af en messehagel. Udover at tilvirke nye tekstiler til kirkeligt brug, tager Selskabet sig af restaureringsopgaver.

Vi så en fin udstilling af forskellige kunstneres forslag til messehagler samt en større udstilling af Naja Saltos spændende kirke-tekstiler. I det omfang der er tid og hænder dertil, påtager Selskabet sig opgaver for private, men kapaciteten er, som vi forstod, begrænset, og prisen derfor også høj.

De fire værter satte i den grad præg på stedet, så der var en dejlig og hjælpsom tone, der må være det rette grundlag for det særdeles kompetente arbejde, vi fik indblik i.

Bodild Arup

Besøg på Københavns Rådhus

Den 30. november 1996 havde TE-NEN kaldt til rundvisning på Københavns Rådhus. Det var med glæde man tog mod indbydelsen. At få Rådhuset og ikke mindst tekstilerne at se under kyndig vejledning af Ingeborg Cock-Clausen var en chance.

Vi blev modtaget af Jan Horskjær, som fortalte om de mange turister og specialinteresserede grupper, som året igennem besøger Rådhuset.

Arkitekten, Martin Nyrop, havde tegnet og forestået det store bygningsarbejde ned til mindste detalje. Han var en fremsynet mand, som ikke var bange for at tage de nyeste fremskridt i brug, når det gjaldt de tekniske installationer. En genial løsning fik vi vist i linnedstuen, hvor han bag lette paneler gjorde plads til fremtidige ledninger.

Linnedstuen er indrettet med høje skabe fulde af duge, servietter

og mellemlægsservietter. Nogle af mellemlægsservietterne er broderet med fine hulsømme, nogle få er kniptet i hånd eller på maskine. Desuden er der uniformsskjorter, huer og forklæder. Indstøbt i en håndvask i linnedstuen findes en diskret indskription: 'Spar ej, Spild ej', et godt gammelt husråd.

Til oldfruens arbejde hører vedligeholdelse af de ibrugværende tekstiler på Rådhuset. Der finder en opbevaring og registrering sted af de originale gardiner, som i tidens løb er blevet nedtaget. Endnu hænger der en del af de gamle gardiner i kontorer og mødelokaler. Oldfrue, Jytte Hansen, havde med generøs hånd taget frem fra gemmerne og lagt det ud på store arbejdsborde i køkkenet, som ligger i forbindelse med linnedstuen. Af de fremlagte gardiner er nogle i broncegult stof med uldbroderi og applikationer med mørkeblå, mellembå og lysegrå farver og kantet med

uldagramaner, hvori farverne gentager sig. Nyrop lod broderifirmaet Chr. Permin i Gothersgade tegne og udføre arbejdet. Applikationerne er kanten rundt syet i gardinerne med tyndt garn i fine kontursting og kanten langs med applikationen er markeret med kontursting syet med groft garn.

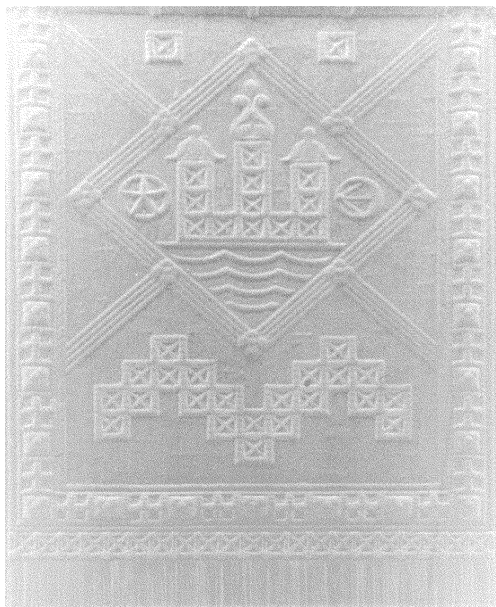
Forklæder til brug ved servering var også taget frem. Modellen er ganske enkel med forklæde, bindebånd i taljen og smæk foroven med to bindebånd. Binding af båndene er en morsom detalje, som Jytte Hansen viste os. Når båndene skal bindes stiller pigerne op på række og hver pige binder samlet den foranstående piges fire bånd i én sløjfe. Det må være morsomt at se pi-

gerne stille op til forklædebinding lige inden middagen serveres.

På anden sal, Beletagen, findes borgerrepræsentationens mødesal, forrummet med Frølich's gobeliner og festsalen. Nyrop har selv tegnet gardinerne til mødesalen og en baldakin med bagtæppe til henholdsvis mødesalen og festsalen.

Lorenz Frølich var 80 år da han blev valgt til at udføre kartoner, 9 ialt, med motiver fra den nordiske mytologi, et emne han tidligere havde anvendt til illustrationer af Fabricius's Danmarkshistorier. De gobelinvævede tapeter blev alle vævet på Rådhuset under ledelse af Dagmar Olrik og Lorenz Frølich. Malthe Engelsted overtog senere farvelægningen. Figurtegningerne står enkelt og stærkt på en mørk baggrund. Under hver af de store tapeter løber en frise med applikerede figurer. Sammenstilling af applikation og vævning var uheldig. Før Lorenz Frølich's død i 1908 fik man hans tilsagn til at lade frisen udføre i vævning. Frisens figurer er i vævningen ligesom på kartonen udført som stregtegning i gråt på blå baggrund, en enkelt og smuk afslutning som virker samlende på de store billedtæppers persongalleri. Tapeterne er opsat fra 1910 til 1916. Desværre har forureningen taget hårdt på tæpperne, som i dag fremtræder meget mørke og lidt glansløse.

Bryllupssalen er taget i brug 1924. Den er udsmykket af tidens allerbedste kunstnere. Væggenes frescomalerier er udført af maleren J. Skovgaard 1929 – 1933. Joakim Skovgaard har tegnet kartonen til gobelinen bag talerstolen og motivet er 'Jomfru i Falkenham' ta-

I et af borgmester-forkontorerne er byens tre tårne fremstillet i stuk a' la hedebo-syning.

*Foto: Birgitta Schønning.
Billedmanipulation: Frits Lilbæk.*

get fra folkevisen 'Jomfru i Fugleham'. Joakim Skovgaard og Kaare Klint har udført kartonerne til de store forhæng foran dørene ud til rådhushallen. De er vævet i kelim-teknik. Kaare Klint har givet tegning til gulvtæppet, som er vævet af Gerda Henning. Det ligger på et gult klinkegulv hvis diagonale mønster matcher med de tre store forhæng. Freskobilledernes farver er flaskegrøn, teglrød, blågrøn, brun, sort og hvid. Forhængene er i uld i blå og grå nuancer, trenden er i hør. Midterforhængets hvide lodrette striber symboliserer ørnens stærke faste krop og sideforhængenes bløde diagonaler er ørnens store flotte vingefang. 74 Kaare Klint-stole betrukket med rødt læder falder fint i tråd med den ovennævnte farvesætning. Helheden i bryllups-

salen er varm og intim. Bryllupssalen er blevet til ved et samspil mellem en række af kunstnere, som har forstået, at de ved at samsteme deres kunst kunne opnå det helt sublime. For mig at se er Bryllupssalen en juvel blandt Rådhusets mange smukke rum.

Arkitekt Martin Nyrop er den eneste stående kraft, som udover projekteringen af Huset har formået sammen med kunstnere og dygtige håndværkere at fylde det med dejlige dekorationer, træarbejder, tekstiler og møbler.

Efter den store rundvisning bød Rådhuset på en fin frokostanretning.

Tak til Rådhuset, Jytte Hansen, Jan Horskjær, Ingeborg Cock-Clausen og TENEN.

Tove Frederiksen

Bog anmeldelse

Birte Hjorth, Dirch Jansen, Lisbeth Møller:

Amagerdragterne - deres historie og brug

Udgivet i anledning af St. Magleby's 475 års jubilæum. Dragør 1996 ISBN 87-89571-18-5

En moderne håndbog i amagerdragstens rette sammensætning har længe været savnet, og nu er den her. Den bygger på Elna Mygdals klassiker om emnet fra 1932, og dertil på grundige arkivstudier og bevarede dragter med tilbehør.

Om 1500-tallets dragt bringer den ikke noget nyt, da kildematerialet simpelt hen er brændt, og skifteprotokoller først findes fra 1812. Amagerdragten, som vi kender

den, er udformet i løbet af 1600-årene, og da hollænderne blev indkaldt til øen allerede i 1521, har de ikke medbragt den direkte fra deres hjemland. Alligevel viser flere dragtdele en udpræget lighed med hollandsk (frisisk) dragtskik, og det gøres der fint rede for.

Mange gode (farve)fotos viser detaljer og hele dragter, og anvendelsen forklares udførligt. Af særlig interesse for TENEN's læsere kan nævnes det røde uldne plisserede kirkeforklæde, med forgyldte maler prydet af filigranarbejde og sorte fløjlsbånd. Til ungedragten hørte to plisserede forklæder med silkebåndslinning, og de blev båret udenpå hinanden og bundet bagpå. Tidligere brugte man under disse en "venneke", syet som et forklæde uden linning og hæftet

foran, måske for at beskytte mod onde øjne bagfra? Den er en reminiscens fra den spanske hofmode i 1500-tallet.

Nyttige registre og en fortegnelse over sølvsmede, der har fremstil-

Boganmeldelse

Aagot Noss:

Krone og Skaut

Jente-, brure- og konehovudbunder i Hordaland

Aschehoug, I samarbeid med Norsk Folkemuseum, 1996. 259 sider, gennemillustreret i farve og s/h. ISBN 82-03-22154-8

Hordaland er det landskab, der omgiver Bergen, Norges vindue imod havet. Aagot Noss har i sit virke ved Norsk Folkemuseum med utrættelig flid rejst Norge igennem på kryds og tværs og formået at fremskaffe et aldeles imponerende stof af interviews, fotodokumenta-

let dragtsølv, gør bogen let at vende, og det er en fornøjelse at få lov at kigge med i de mange private kisters indhold.

Lone de Hemmer Egeberg

tion og film, alt sammen om de gamle folkedragter.

I Danmark har det siden ca. 1920 praktisk talt været udelukket at træffe mennesker, der havde en sammenhængende erindring om dragtskikken før købetøjet for alvor satte ind. I Norges dale er det lykkedes for Aagot Noss at opsøge et meget stort antal gode meddelelere og vinde deres fortrolighed, så de er blevet tillidsfulde og ansvarsbevidste medarbejdere på opgaven at få dokumenteret deres viden, først og fremmest om detaljer i frisurer og hovedtøj.

Bogen er nummer tre i Noss' bearbejdelse af resultaterne: Det vil sige, at der nu foreligger et samlet værk om dragtskik i Norge. De to første bind er *Lad og krone* (1991) og *Nærbilete av ein draktskikk* (1992). Dertil bør læseren erindre samme forfatters fire meget smukke, men samtidig kritiske bind om de norske kunstnere, der siden 1700-tallet har ladet sig inspirere til at gengive bønder i deres maleriske dragter, det er Adolph Tide- mand (1981), Joachim Frich (1973), Johannes Flintoe (1970) og *Statuerne i Nordmandsdalen ved Fredensborg Slot* (1977).

Denne guldgrube er uomgængelig, når vi fremover skal drøfte dragttraditioner.

Hanne Frøsig Dalgaard

Bog anmeldelse

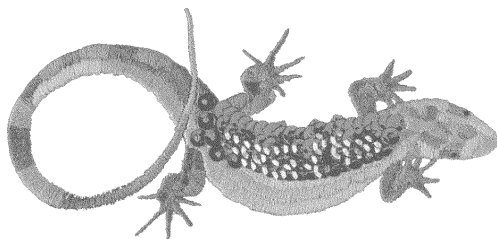
Rikke Ruff:

Broderi med fantasi

60 sider, gennemillustreret i farver med modeller, stingtegninger, diagrammer. Forhandlerliste.

Aschehoug 1996. 150 kr.

ISBN 87-11-12284-6

I sin bog *Broderi med fantasi* viser Rikke Ruff, hvordan hun lader sig inspirere af naturen eller tegninger derfra til motiver for anvendelse af forskellige broderisting. Stingene er bortset fra korssting sting, der anvendes til "frit broderi".

Bogen er trykt på fint glittet papir og har fine illustrationer, og stingtegningerne er udmærkede. Endvidere er den krydret med "bon mots". Indholdsfortegnelsen er god, materialelisten ligeså.

Broderi er gledet lidt i baggrunden i de senere år, men her vises, hvordan man kan udsmykke forskellige beklædningsgenstande og derved personliggøre dem.

Rikke Ruff har til overflod lavet et billede med hver sit motiv og med forskellige teknikker. Broderisting, der er anvist, er fladsyning,

franske knuder, kontursting, nedlagt syning, kædesting, kniplingsbroderi og korssting.

Rikke Ruff viderefører den form for tredimensionalt broderi, som Anne Marie Elenbak præsenterede for nogle år siden. Det er inspireret af det engelske Stump Work, der især dyrkedes i 1600-tallet og omfatter mange stingarter syet over det ophøjede eller underforede motiv.

Til alle motiver og emner er der lavet en detaljeret arbejdsgang, så andre kan lade sig inspirere og forsøge sig med egne motiver og sting og selvfølgelig farvevalg.

Sidst i bogen findes en arbejdsgang med monteringen af en stofæske med tredimensionalt broderi, samt en forhandlerliste.

Astrid Dueholm

Bog anmeldelse

Inge Alifrangis:

Det danske ægte tæppe

Rhodos, København 1996 128 sider, dansk og engelsk tekst, illustreret i farver. Pris 250 kr.

Inge Alifrangis har sat sig for at fortælle historien om det danske håndvævede gulvtæppe, en historie

der næsten begynder i vor tid. Det danske klima har aldrig været særlig egnet til gulvtæpper. Tænk blot på en festpyntet bondestue i 1800-tallet. Alle tekstiler er placeret et pænt stykke over gulvhøjde, og sandet er spredt i et fint mønster på gulvet. Men nye boligformer og støvsugeren vinder indpas - dermed er vejen banet for gulvtæpperne.

Det danske håndvævede gulvtæppe gødes i 1920-erne og indgår i samspil med de nye snedker- og arkitektmøbler tegnet af bl. a. Kaare Klint og Mogens Koch.

Inge Alifrangis indleder bogen med at skrive om pionererne inden for tæppevævning (Gerda Henning, Ea og Mogens Koch, Lis Ahlmann, Paula Trock, Anna Thommesen og Joliana Sveinsdottir), men desværre er biografierne så kortfattede, at man stadig må søge til ældre litteratur og tidsskrifter, for at få et mere dækkende billede af disse kunstnere. Hvis forfatteren var gået mere i dybden med disse biografier, ville det have givet bogen en helt anden tyngde. Og det havde måske været nok med et engelsk resumé i stedet for at oversætte hele teksten. I beskrivelsen af den efterfølgende generation af tæppevævere hæfter jeg mig især ved det varme og indføjte portræt af Vibeke Klint.

Udstillingsgruppen Danske ægte tæpper, etableret i 1979, får naturligvis også en omtale. Inge Alifrangis er selv medlem af

udstillingsgruppen, hvilket også forklarer titlen på bogen.

Bogens virkelige kvalitet ligger i gengivelsen af de mange tæpper. Der er lagt stor omhu i opgaven med at få så mange vævere repræsenteret som muligt, og det er derfor ærgerligt, at Anne Marie Egemose mangler, da hun har udført en lang række meget fornemme kortæpper i danske kirker.

Bogen er udstyret med et smukt layout, så hvert opslag udgør en fin helhed. Selvom de viste tæpper er meget forskellige, er det dog interessant at se, hvordan Vibeke Klint-skolen alligevel har sat solide spor i det danske vævemiljø.

Bogen anskaffer man sig først og fremmest pga. det overdådige billedmateriale, og sagt med forfatterens egne ord: "jeg håber hermed, at væveinteresserede vil finde inspiration i bogen, og at væverne selv vil føle stolthed ved at være en del af et stykke kulturhistorie, som skønt tidsmæssigt kort, har sat sit præg på dette århundredes danske design".

Susanne Nielsen

Gerda Henning ved sin jacquard-væv i midten af 1920'erne.

Bog anmeldelse

Tove Clemmensen og Hanne Raabyemagle:

Brede Hovedbygning 1795 - 1806

Nationalmuseet 1996. 283 sider, illustreret i farver og sort/hvid. Summaries and captions. Katalog.

ISBN 87-89384-49-0.

Så er den endelig kommet, denne bog, der har været ventet så længe som afrunding på en af vores mest dybtgående bygningsrestaureringer.

Brede Hovedbygning blev opført i 1790'erne af Etatsråd Peter van Hemert til sommerbolig ved Brede Værk ved Mølleåen. Stedet er siden 1960'erne blevet velkendt for de fleste som hjemsted for Nationalmuseet med velbesøgte sommerudstillinger. Det har igennem alle disse år været et klart sigte, at den herskabelige hovedbygning skal indgå i helheden i sin oprindelige skikkelse som et fornemt anlagt landsted med engelsk romantisk park.

Kun i en halv snes år magtede bygherren at opretholde denne status. I 1806 fulgte fallitten, og både selve fabrikken og hovedbygningen har siden haft omskiftelige vilkår, især kendt som Brede Klædefabrik, indtil det i 1959 blev erhvervet af Staten til Nationalmuseets brug.

Tove Clemmensen har derefter ikke alene forestået undersøgelsen af selve bygningen, en arkæologisk opgave af format. Også restaureringen og genindretningen er blevet varetaget med største omhu, og det er først og fremmest denne fase med de altid så penible spørgsmål om tekstilerne, der må give anled-

ning til omtale for TENEN's læsere.

De tekstile elementer i indretningen er afgørende for, at helhedsvirkningen kan blive troværdig. Det er beundringsværdigt, så nøje det er lykkedes at genskabe det, der kræves, og bogen yder nu al ønskelig dokumentation. Det drejer sig om gardiner, tapeter, draperede senge, møbelbetræk og bordopdækning. Som eksempel på det ypperste nævnes et grønt silkedamaskes stof anvendt på himmelsengen samt gardiner og møbler i gæsteværelset på første sal. Det er vævet i Frankrig efter et fransk forlæg fra 1779, som er kommet til veje på et slot i Tours. Det er en detailviden og samtidig sans for helheden, der er lagt for dagen til en helhed af usædvanligt karat.

Tove Clemmensens redegørelse for restaurering og indretning såvel som Hanne Raabyemagles indledende kapitel "Huset, arkitekten og bygherren" er skildret så levende, at man nødvendigvis må følge med som læser. Desuden indeholder bogen et imponerende videnskabeligt afsnit af arkivudskrifter, katalog ved Mona Rasmussen, engelske resuméer, registre og opmålinger.

Alt for ofte er tekstildelen af restaureringer blevet klaret med for enkle midler. Denne bog bør blive det faste værktøj ved enhver restaurering af møbler og ved rekonstruktionen af interiører - uanset hvilken periode der kan være aktuelt, som ledesnor til at nå det helt rigtige resultat.

Hanne Frøsig Dalgaard

Se også billedet på bladets forside.

Oslo tur i efterårsferien - uge 42 - 1997

i samarbejde med Håndarbejds lærernes Landsforening

Temaet er "Fra tradition til fornyelse" og med dette undersøger vi det hav af muligheder, der er for at se noget spændende i Oslo. Af foreløbige besøg vi har planlagt, er følgende:

- Rundvisning på Bygdø - Det norske Nationalmuseum - her er bl.a. Væveriet, Dragtsamlingen, Vægtæpper og Kirketekstiler
- Rundvisning på Kunstindustrimuseet
- Rundvisning på Kunsthåndværkerskolen
- Norske tekstilkunstnere

Vi planlægger turens varighed til ca. 5 dage og arbejder på at kunne overnatte på kursuscentret "Lysebu", som ligger ved Holmenkollen i Oslo, med flot udsigt over fjorden. Der vil være mulighed for enkelt eller dobbelt værelse.

Vi har regnet os frem til, at prisen vil blive cirka 3.000 kr. med morgenmad, transport mv.

Vi undersøger, om det vil være muligt med 2 afgang, d.v.s. en fra København med færge til Oslo; og en afgang fra Jylland med færge.

Er der nogen, der har kontakter eller idéer til Oslo-turen, er de meget velkomne til at kontakte: Astrid Dueholm 74 52 19 54 eller Annet Laursen Skjelsager 42 95 05 55.

I næste nummer af bladet kommer en tilmeldingsliste, så vi kan have turen på plads inden sommerferien.

Annet Laursen Skjelsager

Baldishol-tæppet er fra 1200-årene. Det kan ses på Kunstindustrimuseet i Oslo.

TENEN - Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Susanne Nielsen, Sasserød 16, 5462 Morud, 64 83 11 26
Næstformand: Astrid Dueholm, Åstrupvej 83, 6100 Haderslev, 74 52 19 54
Sekretær: Beth Døssing, Krengerupvej 108, 5620 Glamsbjerg, 64 72 30 71
Kasserer: Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro, 97 42 37 86
Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, 42 95 05 55
Redaktion: Hanne Frøsig Dalgaard, Bredebovej 33, 6.tv, 2800 Lyngby, 45 88 32 67
Lone de Hemmer Egeberg, Gærdet 12, 3640 Birkerød, 42 81 15 97
Vibeke og Frits Lilbæk, Kollerødvej 39, 3450 Allerød, 48 17 16 47
Suppleanter: Jytte Harboesgaard, Frederiksberg Allé 78, 1820 Frederiksberg C, 31 21 14 81
Vibeke Lilbæk, Kollerødvej 39, 3450 Allerød, 48 17 16 47
Revisor: Lucie Borgsmidt-Hansen, Broholms Allé 28, 2920 Charlottenlund, 39 64 31 85

Bliv medlem af TENEN - Dansk Tekstilhistorisk Forening. Kontingent for 1996/97 er 135 kr.

Henvendelse: TENEN - Dansk Tekstilhistorisk Forening
Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro
Telefon 97 42 37 86, giro 143-0130

Næste nummer af medlemsbladet TENEN forventes at udkomme medio april 1997.
Artikler og indlæg (gerne på diskette) sendes til Hanne Frøsig Dalgaard, ePost kan sendes til hfd96@internet.dk

Deadlines: 1. marts til udgivelse medio april
1. juni til udgivelse medio juli
1. september til udgivelse medio oktober
1. december til udgivelse medio januar.

Redaktionen forbeholder sig ret til at prioritere de modtagne bidrag i samråd med forfatterne.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til kassereren, så længe oplag haves.
Prisen er 25 kr.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Flytning bedes meddelt til Post Danmark.

Husk at skrive, at du abonnerer på TENEN, blad nr. 03200 og dit medlemsnummer.

Tryk: VesterKopi

ISSN: 0906-9526